

KOMPETENCIJSKI PROFIL PENOLOŠKOG ANDRAGOGA

*Doc. dr. sc. Jadranka Herceg*²⁷⁵
Sveučilište u Zagrebu, Republika Hrvatska

Sažetak: Poslove obrazovanja u zatvorskom sustavu ne mogu obavljati kadrovi koji nemaju andragoške, kriminološke, psihološke, pedagoške, sociološke te didaktičko-metodičke kompetencije. Samo one osobe koje su stekle kompetencije da planiraju, organiziraju, realiziraju te vrednuju obrazovanje u zatvorskom sustavu, mogu izvršavati ovu odgovornu funkciju. Profesionalna kompetencija je dinamički sklop konceptualnih, proceduralnih i činjeničnih znanja, kognitivnih i praktičnih vještina te uvjerenja i vrijednosti čija primjena u odgovarajućem kontekstu omogućuje učinkovito djelovanje. Odgovarajući skup profesionalnih kompetencija čini kompetencijski profil profesionalne uloge. Svrha i cilj ovoga rada jest dokazati potrebu za kreiranjem kompetencijskog profila penološkog andragoga, koji će poslužiti kao temelj za kreiranje programa usavršavanja njegovoga profesionalnog razvoja (mikrokvalifikacije) i biti putokaz za unaprjeđenje kvalitete obrazovnog sustava u penalnim ustanovama.

Ključne riječi: obrazovni sustav u penalnim ustanovama, kompetencijski profil, penološki andragog, mikrokvalifikacija, osiguranje kvalitete

Uvod

Obrazovanje zatvorenika u penološkom sustavu regulirano je brojnim međunarodnim dokumentima, a u Republici Hrvatskoj uređeno je *Zakonom o izvršavanju kazne zatvora* (NN 14/21, 155/23) kojim je propisano da svaki zatvorenik ima pravo na obrazovanje. Kao što cjeloživotno obrazovanje utječe na napredovanje u profesionalnim i osobnim aspektima ljudskog života, tako i obrazovanje u zatvoru utječe na rehabilitaciju i resocijalizaciju zatvorenika.

U današnjem postmodernom, nesigurnom svijetu u kojemu se neprestano bilježi povećanje zatvoreničke populacije, raste i potreba za istraživanjima i razvojem penološke andragogije. Iako penološka andragogija svoje korijene ima duboko u povijesti, njezina moderna verzija razvija se tek sredinom 20. st. i počiva na ideji rehabilitacije i resocijalizacije zatvorenika (Knežević, 2007). Rehabilitacija je rezultat bilo koje planirane intervencije usmjerene prema počinitelju koja reducira kriminalnu aktivnost, promjenama u ličnosti, sposobnostima, stavovima, vrijednostima ili ponašanju (Sechrest, White i Brown, 1979). Resocijalizacija je pojam koji obuhvaća postupke i procese koji dovode do društveno poželjnih promjena u stavovima, vrijednostima i ponašanju osoba kod kojih socijalizacija nije dovela do društveno prihvatljivih ponašanja (Petz, 2005), odnosno to je „...proces socijalnog učenja u kojem pojedinac dobiva socijalno relevantne oblike ponašanja i oblikuje se kao ličnost...“ (Macanović i Nadarević, 2014: 88). Resocijalizacija ima za cilj omogućiti zatvoreniku, nakon odslužene kazne, ponovnu integraciju u širu društvenu zajednicu te ga učiniti funkcionalno jednakim unutar raznih grupa i socijalnih struktura.

Iako se u literaturi može pronaći sve više istraživanja o proučavanju djelovanja kazne zatvora, nema u potpunosti slaganja u spoznajama o načinu rada i prilagođavanja zatvorenika životu u zatvoru. Djelomično su razlog tomu i metodološka ograničenja ovakvih istraživanja i to prvenstveno propusti u odabiru i broju uzorka, neodgovarajućoj kontroli efekata različitih varijabli/faktora i sl. (Bonta i Gendreau, 1990). U današnje se vrijeme humanistički koncept smatra jednim od temeljnih načela rada sa štitenicima bilo koje totalne institucije (Ogrizović, 1956; Coyle, 1994; Knežević, 2007).

²⁷⁵ jadranka0herceg@gmail.com

Ulaganjem, prvenstveno u ljudski potencijal, educiranje i zapošljavanje andragoških djelatnika, omogućilo bi razvoj kvalitete unutar same ustanove te dovelo do smanjenja recidivizma i uspješne resocijalizacije (Gracin i Herceg, 2022).

S obzirom na navedeno svrha i cilj ovoga rada je dokazati potrebu za kreiranjem kompetencijskog profila penološkog andragoga koji će poslužiti kao temelj za kreiranje programa usavršavanja njegova profesionalnog razvoja (mikrokvalifikacije) i biti putokaz za unaprjeđenje kvalitete obrazovnog sustava u penalnim ustanovama.

Penološka andragogija u Republici Hrvatskoj

Penološka andragogija definirana je u Pedagoškoj enciklopediji kao disciplina koja se bavi proučavanjem problema obrazovanja, odgoja i preodgoja osoba koje su došle u sukob sa zakonom te se nalaze u penalnim ustanovama (Potkonjak i Šimleša, 1989). Prema Hrvatskoj enciklopediji penološka andragogija je disciplina andragogije koja je usmjerena na preodgoj i resocijalizaciju osoba pravomoćno osuđenih za kaznena djela te smještenih u različite odgojno-popravne i kaznene ustanove. Sadržaj i metode zatvorskog tretmana ovise o pojedincu, djelu koje je počinio, društvenoj uvjetovanosti te okolnostima u kojima se kazna izdržava (Hrvatska enciklopedija, 2021).

Cilj je resocijalizacije zatvorenika koji je odslužio kaznu i izašao iz zatvora, naučiti kako se uklopiti i ponovno postati koristan dio svoje obiteljske i šire socijalne zajednice (Jukić i Sabljo, 2017). Ogrizović (1956) navodi da penološka andragogija ima za cilj pomoći zatvorenicima da tijekom razdoblja izdržavanja kazne osnaže volju, težnju, smisao i sposobnost za bolji život nakon izlaska iz zatvora. Navedeno uključuje poučavanje vještina, vrijednosti i ponašanja koja će im pomoći da se, nakon izlaska iz zatvora, uklupe u društvo. Isto ih tako i potiče da svojim radom i djelovanjem te sudjelovanjem u društvenim aktivnostima doprinose društvu.

Promišljanjima o nastavnim principima koji se koriste u zatvorskom okruženju, naglašava se važnost andragoškog pristupa usmjerenog na polaznike, kako bi bolje razumjeli svoje živote i mogućnosti koje imaju u zatvorskim uvjetima (Novek, 2019).

Da bi resocijalizacija bila uspješna, trebaju se usvojiti pozitivne radne navike koje će pomoći zatvorenicima da se odmaknu od kriminalnih aktivnosti te ih uz profesionalno osposobljavanje naučiti raditi korisne stvari za sebe i zajednicu (Jukić i Sabljo, 2017). Obrazovanje, kao oruđe resocijalizacije, ima tri zadaće: kompenzacijsku koja zatvorenicima pruža zadovoljavanje neostvarenih obrazovnih potreba; adaptacijsku koja omogućuje pojedincu lakšu prilagodbu na život u zatvoru te razvojnu koja potiče ostvarivanje kreativnih potencijala pojedinca (Macanović i Nadarević, 2014).

Obrazovanje u zatvorima omogućuje zatvorenicima osobni i profesionalni razvoj te smanjuje šansu recidivizma. Szifris i sur. (2018) smatraju obrazovanje sredstvom pristupa tržištu rada zatvorenicima koje im omogućava kvalifikacije i vještine potrebne za uspješno zaposlenje, pri čemu stjecanje kvalifikacija razvija samopouzdanje kod zatvorenika te im služi kao potvrda da su osobe sposobne za rad i učenje, a samim time i sposobne za rad u budućnosti.

Metode i sadržaj penološkog obrazovanja razlikuju se međusobno, odnosno ovise o pojedincu, razlogu izvršenja kazne, društvenoj uvjetovanosti i kontekstu u kojem se kazna izvršava. Osobe koje rade kao stručnjaci u tom području u Republici Hrvatskoj su pedagozi, socijalni pedagozi, psiholozi, socijalni radnici i drugi stručnjaci (Hrvatska enciklopedija, 2021).

S obzirom na to da u Republici Hrvatskoj još uvijek ne postoji visokoškolska ustanova, kao ni studijski program koji omogućuje stjecanje andragoških kompetencija i kvalifikacija, postavlja se pitanje jesu li stručnjaci koji rade u penološkom sustavu u Republici Hrvatskoj dovoljno kompetentni za rad u njemu.

Studijski program andragogije kao temelj razvoja penološkog andragoga

Uspješnost bilo koje funkcije osoba u zatvorskom sustavu, temelji se na relativnim kompetencijama i upravo to vodi do zaključka da osobe koje rade u takvom sustavu moraju imati kompetencije za rad sa specifičnom populacijom kakva je zatvorenička.

Iako je posao tih osoba strukturalno složen, rijetke su rasprave o tom pitanju i još rjeđi prioriteta u sustavnom pristupu razvijanja kompetencija u kontekstu profesionalnog razvoja osoba koje rade u zatvorskom sustavu. Isto tako, nisu poznata istraživanja koja bi ukazivala na potrebu objektivnijeg procjenjivanja kompetencija onih koji rade na resocijalizaciji zatvorenika. Koje su to

kompetencije koje su potrebne za rad u zatvorskom sustavu i tko dodatno osposobljava osobe koje rade u njemu? Iako posao osoba koji rade u penalnim ustanovama mora biti društveno i andragoški prepoznatljiv po svemu sudeći danas nije ni stručno ni javno dovoljno vidljiv.

Brojni međunarodni i nacionalni dokumenti i preporuke ukazuju na to da efikasnost sustava obrazovanja odraslih počiva na stručnim kompetencijama i moralnim odgovornostima andragoških kadrova te da je kvaliteta osoblja ključni čimbenik uspjeha i napretka, što implicira potrebu njegova sustavnog obrazovanja na visokoškolskoj razini (Herceg, Vrcelj i Zovko, 2016).

Na žalost, tijekom tranzicijskog razdoblja devedesetih godina u Republici Hrvatskoj došlo je do potpunog zanemarivanja andragogije kao znanosti i blokiranja studijskih programa koji su omogućavali stjecanje formalnoga sveučilišnog andragoškog obrazovanja. Nemogućnost upisa sveučilišnog studijskog programa iz andragogije u Republici Hrvatskoj (koja je prisutna i danas), javlja se kao velika prepreka za jače javno i stručno osnaživanje profesije andragoga (Herceg, Zovko i Vrcelj, 2018).

Upravo je nedostatak stručnih andragoških kadrova s kompetencijama koje zahtjeva suvremena andragoška praksa, a koji mogu značajno pridonijeti njezinu unaprjeđenju, posebno u segmentu osiguranja kvalitete obrazovanja odraslih, odgovor na to zašto je u Republici Hrvatskoj 2023. kreiran Studijski program andragogije²⁷⁶. Konačno i činjenica da u Republici Hrvatskoj ne postoji visokoškolska ustanova i studijski program koji omogućuje stjecanje andragoških kompetencija i kvalifikacija, bila je pokretački motiv Filozofskom fakultetu u Rijeci, kao kolijevci andragogije, da okupi stručnjake iz tog područja i kreira jedan takav program.

Studijski program andragogije koncipiran je u skladu s višedesetljetnim pozitivnim iskustvom u obrazovanju odraslih u Republici Hrvatskoj te suvremenim dostignućima teorije i prakse. Temelj programa postavili su već prije kreirani standard zanimanja i standard kvalifikacije koji su reflektirali aktualne potrebe institucija i ustanova za obrazovanje odraslih za kvalitetnim andragoškim kadrom.

Sveučilišni izvanredni diplomski studij andragogije traje četiri semestra i sastoji se od 15 obveznih i 23 izborna kolegija (modularna struktura), što programu daje znanstveno-stručnu koherentnost te osigurava stručnu ekskluzivnost u smislu formiranja andragoških kompetencija te neophodnu fleksibilnost u smislu poznavanja specifičnih područja znanja koja omogućuju uspješnu andragošku praksu i djelovanje u posebnim područjima i s ciljnim skupinama. Isto će tako studij omogućiti i stjecanje suvremenih andragoških kompetencija koje su relevantne za razumijevanje, istraživanje i unaprjeđenje teorije i prakse obrazovanja odraslih. Bit će to veliki doprinos profesionalizaciji obrazovanja odraslih u Republici Hrvatskoj.

Osnova svakog sustava, pa tako i zatvorskog su kvalitetno educirane i motivirane osobe koje svojim radom iz dana u dan dokazuju postojenje mogućnosti za promjenama i unaprjeđenjem prakse. Upravo zato osnova kvalitetnog sustava zatvorskog obrazovanja odraslih treba biti kvalitetan andragog koji svoje kompetencije može steći u prepoznatljivom i specifično profesionalno orijentiranom usavršavanju.

Postojanje jasno definiranoga kompetencijskog okvira omogućilo bi kreiranje kvalitetnog kompetencijskog profila penološkog andragoga u skladu s definiranim kompetencijama potrebnima za njegov rad te upućivalo na potrebu za stalnim učenjem i praćenjem trendova i primjena u struci zbog osiguranja boljih individualnih, ali i institucionalnih rezultata i postignuća.

²⁷⁶ Prvi Studijski program andragogije u Republici Hrvatskoj (izvanredni sveučilišni diplomski studij) kreirala je Radna skupina u sastavu: prof. dr. sc. Sofija Vrcelj, prof. dr. sc. Anita Zovko, izv. prof. dr. sc. Siniša Kušić, doc. dr. sc. Jadranka Herceg, Jelena Vukobratović, mag. paed. i Lucija Tomac – predstavnica studenata pedagogije. Studijski program andragogije kreiran je tijekom realizacije ESF projekta Kroatistika, Andragogija, Filozofija i Kulturologija – usklađivanje s HKO-om (KAFKa). Nositelj projektne aktivnosti bio je Filozofski fakultet u Rijeci. Akademske godine 2025./2026., Studijski program andragogije trebala bi upisati prva generacija studenata u Republici Hrvatskoj.

Profesionalni razvoj penološkog andragoga

Kvalifikacijski okvir opisuje kvalifikacije koje se dodjeljuju u nacionalnom obrazovnom sustavu te ih smisljeno i međusobno povezuje. Kompetencijski profil je nadogradnja kvalifikacijskog okvira i temelji se na utvrđivanju vrste i razine kompetencija potrebnih za obavljanje određenog posla te služi kao orijentacija poslodavcima, djelatnicima i kreatorima obrazovnih programa (Herceg i Kozina, 2024).

Punnamai (2002) ističe da pod utjecajem društvenih i gospodarskih promjena u rastućem gospodarstvu svijeta ljudski kapital postaje temelj konkurentnosti napretka. Središnje mjesto u njemu zauzimaju motivirani, vješti i sposobni djelatnici koji će stvarati vrijednosti i prilike shodno strategiji i viziji organizacije. Takvo okruženje pretpostavlja postojanje kompetentnih pojedinaca spremnih na prilagođavanje novim situacijama i izazovima koje pred njih postavljaju različiti dionici profesionalnog ili društvenog okruženja. U takvim novim prilikama kompetencijsko profiliranje postaje važan (menadžerski) alat u planiranju i upravljanju ljudskim potencijalima (Punnamai, 2002). Postojanje jasno definiranoga kompetencijskog profila omogućilo bi planiranje i organizaciju penološkog andragoga u skladu s definiranim kompetencijama potrebnima za njegov rad, ali bi i upućivalo na potrebu za stalnim učenjem i praćenjem trendova i primjena u struci te osiguranje boljih individualnih, ali i institucionalnih rezultata i postignuća.

Takav kvalitetan kompetencijski profil omogućio bi snažnije povezivanje s jasno definiranim kompetencijskim ishodom penološke i andragoške profesije koji se mogu operacionalizirati u obliku predloženih uvjeta napredovanja i karijernog profiliranja pojedinca u zatvorskom sustavu. Isto bi tako, kvalitetan kompetencijski profil, omogućio i jasnije definiranje kriterija zapošljavanja i napredovanja koji se temelje na kompetencijama potrebnima za ulazak ili napredovanje u profesiji. U tom kontekstu on bi bio temelj za razvoj kvalitetnih programa u razvoju profesionalnoga cjeloživotnog obrazovanja penološkog andragoga.

Ulaganje u obrazovanje u jednom društvu pa tako i u zatvoru zavisi od toga kako se ono vrednuje i prepoznaje li se kao jedan od bitnih faktora koji utječu na kvalitetu života njegovih članova. U zatvorskim uvjetima odnos obrazovanje – društvo još je vidljiviji jer je obilježeno ambivalentnim odnosom prema populaciji koju treba obrazovati. S druge strane, zatvorska populacija niže je razine obrazovanja i lošijeg iskustva s obrazovanjem pa je važno i kako ih uopće motivirati za učenje (Gracin i Herceg, 2022).

Za svaku aktivnost koju netko čini, potrebna je motivacija jer ona je ujedno i njezin pokretač. Motivacija objašnjava zašto se netko ponaša na određeni način u određeno vrijeme (Beck, 2003). Razlikujemo unutarnju i vanjsku motivaciju. Unutarnja motivacija se javlja iz psiholoških procesa i potreba, vjerovanja, znatiželje, težnje za rastom i slično i samim time potiče zadovoljstvo i intenzitet motiviranosti bez obzira na vanjske utjecaje. Vanjska motivacija proizlazi iz vanjskih poticaja koji mogu osobu potaknuti na određeno ponašanje. Takvo je vanjsko motivirano ponašanje ovisno o poticajima i posljedicama koje odabrano ponašanje može imati na socijalnu okolinu (Reeve, 2010). Motivacija zatvorenika da se osposobi za samostalan život na slobodi u skladu s društvenim normama, istovremeno umanjujući štetne posljedice koje uvjetuje život u zatvoru, jedna je od temeljnih zadaća zatvorskog sustava (MPU, 2024).

Motiv za obrazovanjem se može definirati i kao diskrepancija između onoga što pojedinac želi biti i kako percipira vlastitu ličnost. Budući da je kod populacije zatvorenika ta diskrepancija uglavnom velika, oni ni ne razmišljaju o poboljšanju kao o realnoj mogućnosti. Stoga je zadaća okoline, odnosno zatvorskog osoblja i obitelji zatvorenika, da mu pomognu u osvještavanju te razlike jer je ona pretpostavka za javljanje motivacije, a zadaća zatvorskog sustava je da stvori povoljne uvjete za zadovoljavanje obrazovnih motiva zatvorenika (Andrilović i sur., 1985).

S obzirom na navedeno, važno je da osobe koje rade u zatvorskom sustavu probude unutarnju motivaciju zatvorenika za obrazovanjem i promjenom na bolje. Iako to nije jednostavno, educirane osobe u zatvorskom sustavu individualiziranim metodama mogu doprijeti do zatvorenika i potaknuti ih na razmišljanje o obrazovanju. Isto ih tako mogu i educirati o tome kakvu korist mogu imati od samog obrazovanja. Za kvalitetnu realizaciju navedenog, potrebni su u zatvorskom sustavu stručnjaci čije je temeljno područje odgoj i obrazovanje odraslih, a to su penološki andragozi. Uz dodatne edukacije o obrazovanju, odgoju i radu sa zatvorenicima, oni bi omogućiti potrebne promjene u penološkom obrazovanju.

Od izuzetne je važnosti da zatvorenici, kao i oni koji rade u zatvorima, prepoznaju i vjeruju u moć samog obrazovanja. Bogatstvo metoda i pristupa moglo bi doprinijeti realizaciji sadržaja u područjima obrazovanja zatvorenika i omogućilo bi sagledavanje sudjelovanja obrazovanja u resocijalizaciji i ispravljanju stavova prema kriminalnom ponašanju.

Kvaliteta odgojnog i nastavničkog kadra ključni su u djelovanju na razinu obrazovnih postignuća svih ljudi, a zatvorenika još i više i upravo zato je i potrebno kreirati kompetencijski profil penološkog andragoga.

Koliko je penološka andragogija bitna i potrebna govori i činjenica da jedan od predmeta novog Studijskog programa andragogije nosi naziv Penološka andragogija. Cilj predmeta je razviti sposobnost analitičkog i kritičkog sagledavanja rezultata primjene kaznenopravnih i andragoških spoznaja u praksi te vrednovati prednosti i nedostatke postojećeg penitencijarnog sustava, posebno ulogu obrazovanja. Očekivani ishodi učenja na razini predmeta su: preporučiti metode i sredstva psihosocijalnog rada sa zatvorenicima, predložiti obrazovne oblike rada s pritvorenicima i zatvorenicima odrasle dobi, prezentirati formalne i neformalne oblike obrazovanja u penološkim ustanovama, kreirati program prekvalifikacije zatvorenika u kontekstu penološke ustanove (Filozofski fakultet u Rijeci, 2023). Iz navedenog je evidentna kompleksnost kompetencija koje mora imati osoba da bi mogla raditi u penološkom sustavu.

S obzirom na to da će se prvi studenti na ovaj studijski program upisati tek akademske godine 2025./2026., a da istraživanja koja se provode u Republici Hrvatskoj (Kranjčević, 2014; Jukić i Sabljo, 2017; Anđel, 2020; Vukalović, 2020; Gracin i Herceg, 2022; Dežulović, 2023), ukazuju na potrebu za trenutačnim usavršavanjem osoba koje rade u sustavu penološkog obrazovanja, potrebno je nakon kreiranja kompetencijskog profila penološkog andragoga kreirati i mikrokvalifikaciju penološki andragog, koja će pomoći osobama koje rade u penološkom sustavu obrazovanja da što brže steknu potrebne kompetencije.

Mikrokvalifikacija, bez obzira na svoj naziv, nije kvalifikacija u punom smislu te riječi već obrazovanje za stjecanje dijelova kvalifikacija, odnosno pojedinih skupova ishoda učenja, a koje su pojedincu potrebne iz različitih razloga – bilo kao nastavak obrazovanja, stjecanje ciljnih znanja i vještina ili za potrebe dokumentiranja stečenih kompetencija.

Programi kojima se stječu mikrokvalifikacije oblikovani su tako da polazniku pruže određene kompetencije koje odgovaraju društvenim, osobnim i kulturnim potrebama ili potrebama tržišta rada. U odnosu na tradicionalne programe, mikrokvalifikacije su manjeg obujma (u vremenskom trajanju i radnom opterećenju), usko su usmjerene (na pojedina znanja i vještine) te fleksibilne u načinima isporuke. S obzirom na to da stanje na tržištu rada ukazuje na nedovoljnu usklađenost vještina radne snage s potrebama gospodarstva, Vijeće Europske unije donijelo je 16. lipnja 2022. *Preporuku o europskom pristupu mikrokvalifikacijama za cjeloživotno učenje i zapošljivost*. Njezin cilj je potaknuti napredak, implementaciju i priznavanje mikrokvalifikacija među različitim institucijama, tvrtkama, sektorima i državama. Mikrokvalifikacije imaju za cilj obogatiti obrazovni, osobni i profesionalni razvoj pojedinca.

Osnovna osobina mikrokvalifikacije je fleksibilnost, odnosno prilagođenost potrebama pojedinca za stjecanjem ciljanih kompetencija – bez potrebe ponavljanja dijela sadržaja koje je ranije, kroz obrazovanje ili rad, stekao i bez potrebe učenja sadržaja koji nisu neposredno vezani za područje njegova interesa. Programi za stjecanje skupova ishoda učenja (mikrokvalifikacija) stoga omogućuju izbor i/ili kombiniranje skupova ishoda učenja manjeg obujma iz neke cjelovite ili djelomične kvalifikacije. To su programi koji su usmjereni, kao nikada ranije, na potrebe polaznika i daju poseban poticaj cjeloživotnom učenju, uključenosti odraslih u obrazovanje te omogućavanje zapošljivosti.

Kvalitetan kompetencijski profil penološkog andragoga te mikrokvalifikacija koja bi se kreirala na njegovim temeljima, osigurali bi kvalitetu penološkog obrazovanja te ga uskladili sa *Zakonom o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru* (NN 22/2013, 41/2016, 64/2018, 47/2020, 20/2021).

Zaključak

Cjeloživotno obrazovanje treba postati uvjet za izbor i napredovanje osoba koje rade u penološkim ustanovama i upravo ono treba biti prepoznato kao njezin strateški cilj. Profesionalni razvoj penološkog andragoga treba temeljiti na kompetencijskom profilu koji jasno definira kriterije zapošljavanja i napredovanja u profesiji. Kvalitetan kompetencijski profil omogućio bi snažnije povezivanje s jasno definiranim kompetencijskim ishodima penološke i andragoške profesije koji se mogu operacionalizirati u obliku predloženih uvjeta napredovanja i karijernog profiliranja pojedinca u zatvorskom sustavu. U tom kontekstu on bi bio temelj za kreiranje kvalitetnih programa u razvoju profesionalnoga cjeloživotnog obrazovanja penološkog andragoga. Činjenica da u Republici Hrvatskoj ne postoji visokoškolska ustanova i studijski program (prvi Studijski program andragogije studenti će moći upisati u akademskoj godini 2025./2026.) koji omogućuje stjecanje andragoških kompetencija i kvalifikacija, upućuje na nedostatak andragoških kadrova s kompetencijama koje zahtjeva suvremena andragoška praksa. S obzirom na navedeno i na provedena istraživanja o kvaliteti penološkog sustava obrazovanja u Republici Hrvatskoj, a koja ukazuju na potrebu za trenutačnim usavršavanjem osoba koje rade u sustavu penološkog obrazovanja, potrebno je što prije kreirati kompetencijski profil penološkog andragoga te mikro kvalifikaciju koja je odgovor na potrebno cjeloživotno obrazovanje penološkog andragoga. Kvalitetan kompetencijski profil penološkog andragoga te mikro kvalifikacija koja bi se kreirala na njegovim temeljima, osigurali bi kvalitetu penološkog obrazovanja.

Literatura

- Andrić, V., Matijević, M., Pastuović, N., Pongrac, S., Špan, M. (1985). *Andragogija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Anđel, L. (2020). *Iskustvo obrazovanja u penološkoj ustanovi* (Diplomski rad). Zadar: Sveučilište u Zadru.
Preuzeto s: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:276965> [14. 3. 2024.]
- Beck, R.C. (2003). *Motivacija – teorija i načela*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Bonta, J., Gendreau, P. (1990). Reexamining the cruel and unusual punishment of prison life, *Law and Human Behaviour*, 14 (4), 347-372.
- Bouillet, D., Uzelac, S. (2007). *Osnove socijalne pedagogije*. Zagreb: Školska knjiga.
- Coyle, A. (1994). *The Prisons We Deserve*. London: Harper Collins.
- Deđulović, S. (2023). *Uloga obrazovnih aktivnosti u rehabilitaciji zatvorenika* (Završni rad). Split: Filozofski fakultet u Splitu. Preuzeto s: <https://repositorij.svkst.unist.hr/en/islandora/object/ffst%3A4092/datastream/PDF/view> [17. 3. 2024.]
- Filozofski fakultet u Rijeci (2023). *Elaborat o Studijskom programu andragogije*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci (neobjavljeno)
- Gracin, D., Herceg, J. (2022). The challenges in Considering a Role of Education in Penitentiary System in the Republic of Croatia. U: Mrnjauš, K. (ur.). *Full Text Book, VIII. International European Congress on Social Science*. Rijeka: Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Rijeka, 91-104.
- Herceg, J., Kozina, A. (2024). Kompetencijski profil civilno-vojne profesije u Republici Hrvatskoj. *Policija i sigurnost*, Vol 33 No. 1/2024., 42-55.
- Herceg, J., Zovko, A., Vrcelj, S. (2018). Nacionalni standardi u andragogiji kao uvjet kvalitete cjeloživotnog obrazovanja. U: Rajić, V. i Kušić, S. (ur.). *Upravljanje kvalitetom u obrazovanju odraslih*. Zagreb: Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, 81-89.
- Herceg, J., Vrcelj, S., Zovko, A. (2016). Nacionalni standardi za andragoške radnike u skladu sa zakonodavnim okvirom Republike Hrvatske. U: Jukić, R.; Bogatić, K.; Gazibara, S.; Pejaković, S.; Varga Nagy, A. (ur.). *Globalne i lokalne perspektive pedagogije*. Osijek: Filozofski fakultet Osijek, 356-364.
- Jukić, R., Sabljo, M. (2017). Penološka andragogija – zatvorski tretman i mogućnosti resocijalizacije zatvorenika. *Andragoški glasnik: Glasilo Hrvatskog andragoškog društva*, Vol. 21 No. 1-2 (36), 27-36.
- Knežević, M. (2007). *Penologija u socijalnom radu: i socijalni rad u penologiji*. Zagreb: Zavod grada Zagreba za socijalni rad.
- Macanović, N., Nadarević, D. (2014). *Penološka andragogija*. Banja Luka: Evropski defendologija centar.
- Ministarstvo pravosuđa i uprave (2024). *Zatvorski sustav – kaznena tijela*. Preuzeto s: <https://mpu.gov.hr/zatvorski-sustav/6150> [14. 4. 2024.]
- Ministarstvo rada i mirovinskog sustava (2016). *Metodologija za izradu standarda zanimanja*. Preuzeto s: <http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2019-06/Methodologija%20za%20izradu%20standarda%20zanimanja.pdf> [14. 2. 2024.]

- Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2017). *Smjernice za razvoj standarda kvalifikacija*. Preuzeto s: <http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2019-08/Smjernice%20za%20razvoj%20standarda%20kvalifikacija.pdf> [15. 2. 2024.]
- Narodne novine (2013). *Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru*, NN 22/2013, 41/2016, 64/2018, 47/2020, 20/2021. Preuzeto s: <https://www.zakon.hr/z/566/Zakon-o-Hrvatskom-kvalifikacijskom-okviru> [18. 3. 2024.]
- Narodne novine (2021). *Zakon o izvršavanju kazne zatvora*, NN 14/21, 155/23. Preuzeto s: <https://www.zakon.hr/z/179/Zakon-o-izvr%C5%A1avanju-kazne-zatvora> [12. 2. 2024.]
- Narodne novine (2021). *Zakon o obrazovanju odraslih*, NN 144/21. Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_12_144_2460.html [12. 3. 2024.]
- Novek, E. (2019). Making meaning: Reflections on the act of teaching in prison. *Review of Communication*, 19(1), 55-68.
- Ogrizović, M. (1956). *Osnovi penološke andragogije*. Zagreb: Izdanje Škole DDUP NRH.
- Penološka andragogija. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje (2021). Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Preuzeto s: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=47460> [15. 3. 2024.]
- Petz, B. (2005). *Psiholgijski rječnik*. Zagreb: Naklada Slap.
- Potkonjak, N., Šimleša, P., ur. (1989). *Pedagoška enciklopedija 1*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Punnitamai, W. (2002). The application of competency modeling for human resource management: a holistic inquiry. *The Journal of Public Administration*, 3, 113-132.
- Reeve, J. (2010). *Razumijevanje motivacije i emocija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Sechrest, L., White, S.O., Brown, E.D. (1979). *The Rehabilitation of Criminal Offenders: Problems and prospects*. Washington, D.C.: National Academy of Sciences.
- Szifris, K., Fox, C., Bradbury, A. (2018). A Realist Model of Prison Education, Growth, and Desistance: A New Theory. *Journal of Prison Education and Reentry*, 5(1), 41-62.
- Vijeće Europske unije (2022). *Preporuka o europskom pristupu mikro-kvalifikacijama za cjeloživotno učenje i zapošljivost*. Brussels.
- Vukalović, A. (2020). *Obrazovanje u zatvoru - iskustva bivših zatvorenika* (Diplomski rad). Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci. Preuzeto s: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffri:2498> [19. 3. 2024.]

COMPETENCE PROFILE OF THE PENOLOGY ANDRAGOG

Abstract: *Education jobs in the prison system cannot be performed by personnel who do not have andragogic, criminological, psychological, pedagogical, sociological and didactic-methodical competences. Only those persons who have acquired the competence to plan, organize, implement and evaluate education in the prison system can perform this responsible function. Professional competence is a dynamic set of conceptual, procedural and factual knowledge, cognitive and practical skills, as well as beliefs and values, the application of which in the appropriate context enables effective action. The appropriate set of professional competencies constitutes the competency profile of a professional role. The purpose and goal of this paper is to prove the need to create a competence profile of a penological andragogue, which will serve as a basis for creating a program to improve his professional development (micro-qualification) and be a guide for improving the quality of the educational system in penal institutions.*

Keywords: *educational system in penal institutions, competence profile, penological andragogue, micro-qualification, quality assurance*